ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Συνέντευξη του Κλάουντιο Κατς* στο LaLlamarada

"Η Βενεζουέλα οριοθετεί το μέλλον του προοδευτικού κύκλου"

Στο έργο σας για τη Νότια Αμερική, μιλάτε για τη δυαδικότητα που χαρακτήριζε την περασμένη δεκαετία. Τι ακριβώς είναι αυτή η δυαδικότητα;

Κλάουντιο Κατς: Κατά τη γνώμη μου, ο αποκαλούμενος προοδευτικός κύκλος της τελευταίας δεκαετίας στη Νότια Αμερική ήταν μια διαδικασία η οποία προέκυψε από εν μέρει επιτυχημένες λαϊκές εξεγέρσεις (Αργεντινή, Βολιβία, Βενεζουέλα, Εκουαδόρ) που άλλαξαν το συσχετισμό των δυνάμεων στην περιοχή.
Επέτρεψαν να χρησιμοποιήσουμε το πλεονέκτημα των υψηλότερων τιμών των πρώτων υλών και του εισοδήματος σε δολάρια με τρόπο που διέφερε σημαντικά από αυτό που επικρατούσε σε άλλες περιόδους. Στη διάρκεια αυτού του χρονικού διαστήματος, εφαρμόστηκαν σχήματα νεο-αναπτυξιακής και αναδιανεμητικής οικονομικής πολιτικής παράλληλα με το νεοφιλελεύθερο μοντέλο. Στο πολιτικό πεδίο, δεξιές κυβερνήσεις συμπαρατάχτηκαν με κεντροαριστερές και ριζοσπαστικές κυβερνήσεις. Ήταν μια περίοδος κατά την οποία η ικανότητα του ιμπεριαλισμού για δράση περιορίστηκε σημαντικά, με την υποχώρηση του Οργανισμού Αμερικανικών Κρατών και την αναγνώριση της Κούβας. Τελικά ο Δαβίδ νίκησε τον Γολιάθ και οι ΗΠΑ έπρεπε να αποδεχτούν αυτή την ήττα.

Ήταν επίσης μια δεκαετία στην οποία δεν έγιναν ελληνικού τύπου αναδιαρθρώσεις σε καμία χώρα της Λατινικής Αμερικής. Και σημειώθηκαν σημαντικές δημοκρατικές νίκες. Είναι εξαιρετικά διαφωτιστικό να συγκρίνουμε τη Νότια με την Κεντρική Αμερική. Το επίπεδο της επίθεσης σε λαϊκά δικαιώματα που σημειώνεται σήμερα στο Μεξικό, στην Ονδούρα και στη

Γουατεμάλα έρχεται σε έντονη αντίθεση με τις δημόσιες ελευθερίες που κατακτήθηκαν στην Αργεντινή, τη Βολιβία ή τη Βραζιλία, μια σαφής ένδειξη του εύρους αυτής της αλλαγής. Για όλους αυτούς τους λόγους, η Νότια Αμερική έγινε σημείο αναφοράς των κοινωνικών κινημάτων σε όλο τον κόσμο.

Σε ένα πρόσφατο άρθρο μου, επισήμανα μια κατάσταση "δυαδικότητας στη Λατινική Αμερική", επειδή αυτή η αλλαγή στον πολιτικό κύκλο και στο συσχετισμό δυνάμεων συνυπήρχε με τη σταθεροποίηση του προτύπου της εξορυκτικής συσσώρευσης που είναι ριζωμένο στην εξαγωγή βασικών πρώτων υλών και στην ένταξη της Λατινικής Αμερικής στον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας ως προμηθευτή πρωτογενών προϊόντων. Αυτή η κατάσταση είναι φυσιολογική για μια νεοφιλελεύθερη κυβέρνηση – αποτελεί μέρος της στρατηγικής της. Αλλά για τις προοδευτικές, κεντροαριστερές κυβερνήσεις αυτή η δομή δημιουργεί εντάσεις. Και όσον αφορά τις ριζοσπαστικές, αναδιανεμητικές κυβερνήσεις, προκαλεί σύγκρουση μεγάλων διαστάσεων.

Έτσι λοιπόν, οι επιτυχείς λαϊκές εξεγέρσεις είχαν ως αποτέλεσμα την εκλογή διαφορετικών κυβερνήσεων, κάποιες εξ αυτών ήταν αντι-φιλελεύθερες, αλλά δημιουργήθηκε μια κατάσταση που αργά ή γρήγορα θα εξαφανιζόταν, εφόσον δεν μπορούσε να συνυπάρχει με το εξορυκτικό πρότυπο και με την ενίσχυση της παραδοσιακής εξαρτημένης οικονομικής δομής της Λατινικής Αμερικής. Αυτή ακριβώς η αντίφαση άρχισε να έρχεται στην επιφάνεια τους πρόσφατους μήνες. Και γι' αυτό το λόγο άρχισε η συντηρητική παλινόρθωση και μαζί μ' αυτήν η συζήτηση για το τέλος του προοδευτικού κύκλου. Στο τέλος του έτους αντιμετωπίσαμε δύο κρίσιμα γεγονότα.

Πρώτον, το θρίαμβο του Μάκρι στην Αργεντινή, σημαντικό γεγονός, διότι είναι το πρώτο παράδειγμα επιστροφής της δεξιάς στην προεδρία. Αρχίζοντας με τις διαδηλώσεις της κατσαρόλας, η δεξιά έχτισε την πολιτική της δύναμη, νίκησε τον περονισμό, σχημάτισε ένα υπουργικό συμβούλιο όπου επικρατούν τα ανώτατα στελέχη μονοπωλιακών ομίλων για μια χώρα που τώρα κυβερνάται από τους "αληθινούς ιδιοκτήτες της", ένα υπουργικό συμβούλιο κατευθείαν από την τάξη των καπιταλιστών.

Το δεύτερο γεγονός είναι πιο μερικό, αλλά πιο σημαντικό. Στη Βενεζουέλα η δεξιά δεν πήρε την κυβερνητική εξουσία, αλλά κέρδισε την πλειοψηφία στο κοινοβούλιο, μέσα σε συνθήκες κτηνώδους οικονομικού πολέμου, μιντιακής τρομοκρατίας, οικονομικού χάους που δημιούργησαν οι αντιδραστικοί κύκλοι. Και η Βενεζουέλα είναι το πιο γνήσιο σύμβολο των ριζοσπαστικών διαδικασιών μέσα στον προοδευτικό κύκλο.

Σ’ αυτό το νέο πλαίσιο για όλη την ήπειρο, ποια είναι η κατάσταση των χωρών που αντί αυτής της δυαδικότητας διατήρησαν όχι μόνο το οικονομικό πρότυπο, αλλά και τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές;

Ένα από τα μέγιστα κενά πληροφόρησης αυτής της περιόδου ήταν η απόκρυψη των όσων συνέβαιναν και συμβαίνουν στις χώρες που κυβερνούν οι νεοφιλελεύθεροι. Πιθανώς έχετε την εντύπωση ότι όλα πηγαίνουν θαυμάσια εκεί και πως τα μόνα προβλήματα στη Λατινική Αμερική είναι των άλλων χωρών. Στην πραγματικότητα όμως, αυτό αποτελεί μια μνημειώδη διαστρέβλωση των ΜΜΕ. Αρκεί να δούμε την κατάσταση στο Μεξικό, μια χώρα με ακραία επίπεδα εγκληματικότητας, καταστροφή του κοινωνικού ιστού και με τεράστιες περιοχές στις οποίες κυριαρχεί το εμπόριο των ναρκωτικών. Ή να δούμε την κατάσταση στις κεντροαμερικανικές χώρες που αποδεκατίζονται από τη μετανάστευση και την εγκληματικότητα , με προέδρους όπως αυτόν της Γουατεμάλας που απομακρύνθηκε από την εξουσία λόγω σκανδάλων διαφθοράς. Ή το χιλιανό οικονομικό μοντέλο, το οποίο βρίσκεται σε κρίσιμη κατάσταση με μεγάλη μείωση των ρυθμών οικονομικής μεγέθυνσης και την εμφάνιση της διαφθοράς σε μια χώρα που έκανε επίδειξη της διαφάνειας. Χρεωμένα νοικοκυριά, εργασιακή ανασφάλεια , ανισότητα και ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης είναι οι καταστάσεις που έρχονται στην επιφάνεια. Η κυβέρνηση της Μπασελέ είναι παραλυμένη. Οι μεταρρυθμίσεις στις συντάξεις και στην παιδεία, που θεωρούσε ότι θα μπορούσε να φέρει σε πέρας, τώρα καθυστερούν.

Κοιτάζοντας το νεοφιλελεύθερο σύμπαν βλέπουμε επίσης τη μοναδική περίπτωση αθέτησης χρέους σ’ όλη αυτή την περίοδο, στο Πουέρτο Ρίκο, μια χώρα που στην πραγματικότητα είναι βορειοαμερικανική αποικία η οποία υπέστη αφαίρεση κεφαλαίων, λεηλασία πόρων, κοινωνική αποσύνθεση. Για κάποια χρόνια αυτά αντισταθμίζονταν με τη δημόσια χρηματοδότηση, αλλά τώρα αυτή η στήριξη τέλειωσε και έτσι αθέτησε το χρέος.

Έτσι, στις χώρες που τα έσοδα από τις πρώτες ύλες κατά τη διάρκεια αυτού του μεγάλου κύκλου δεν αναδιανεμήθηκαν, η κοινωνική, πολιτική και οικονομική κατάσταση είναι πολύ κρίσιμη. Αλλά ουδείς μιλάει γι’ αυτό.

Σ’ αυτή τη νέα φάση, τι νομίζετε ότι θα συμβεί στις νεοαναπτυξιακές χώρες, όπως η Αργεντινή και η Βραζιλία; Η συντηρητική παλινόρθωση θα ανασχηματίσει τα “μπλοκ”, ενσωματώνοντας αυτές τις χώρες σε ένα ανοιχτά νεοφιλελεύθερο μπλοκ;

Μπορούμε να είμαστε πολύ κατηγορηματικοί στον ισολογισμό του τι συνέβη και πολύ προσεκτικοί σ’ αυτό που επέρχεται. Θα ήθελα να διαχωρίσω τα πράγματα, να κάνω τη

διαφοροποίηση ανάμεσα σ' αυτό που γνωρίζουμε και σ' αυτό που μπορούμε να φανταστούμε. Είναι σαφές πως στην Αργεντινή και στη Βραζιλία η αλλαγή που βρίσκεται σε εξέλιξη είναι αποτέλεσμα της εξάντλησης του νεο-αναπτυξιακού οικονομικού μοντέλου. Δεν αποτελεί τον μοναδικό λόγο ούτε είμαι σίγουρος ότι ο μεγαλύτερος αντίκτυπος μπορεί να αποδοθεί σ' αυτόν ή σε άλλους παράγοντες, αλλά αποτελεί το υπόβαθρο του προβλήματος.

Και στις δύο χώρες, έγινε μια προσπάθεια να χρησιμοποιηθεί ένα μέρος των εσόδων από την αύξηση στις τιμές των πρώτων υλών, προκειμένου να αναβιώσει η βιομηχανία και να δημιουργηθεί ένα μοντέλο βασισμένο στην κατανάλωση. Αλλά εφόσον λειτουργούμε μέσα στο καπιταλιστικό σύστημα, αυτή η διαδικασία έχει πολύ αυστηρά όρια, επειδή ό,τι είναι αρχικά αποδοτικό αργότερα εξαντλείται, καθώς επηρεάζεται η καπιταλιστική κερδοφορία. Η θεωρία της "διάχυσης" δεν λειτουργεί. Είναι μια ψευδαίσθηση της κεϊνσιανής ετεροδοξίας το να υποθέτει ότι με μια απλή αύξηση στη ζήτηση αρχίζει ένας ενάρετος κύκλος. Αυτό που συμβαίνει είναι το αντίθετο. Σε κάποιο σημείο, αυτές οι κυβερνήσεις αντιμετωπίζουν ένα όριο και μετά αρχίζει η κλασική διαδικασία της φυγής κεφαλαίων και της πίεσης στη συναλλαγματική ισοτιμία – αυτό δηλαδή που συνέβη και στις δύο περιπτώσεις των υπό συζήτηση χωρών.

Νομίζω πως υπάρχει οικονομική εξάντληση, αλλά και μεγάλη πολιτική επιδείνωση τόσο στη Βραζιλία όσο και στην Αργεντινή. Η διάβρωση αυτή καθορίστηκε σε αμφότερες τις χώρες από την εμφάνιση της κοινωνικής δυσαρέσκειας, ενώ καμία από τις δύο κυβερνήσεις δεν ήταν πρόθυμη να την περιορίσει ανταποκρινόμενη στα αιτήματα. Αυτό ήταν το κλίμα μέσα στο οποίο μπορεί να τοποθετηθεί η άνοδος του Μάκρι και η επέκταση της κοινωνικής βάσης της βραζιλιάνικης δεξιάς.

Ο ισολογισμός είναι σαφής, αλλά δεν είναι εξίσου σαφές το τι θα ακολουθήσει. Η μεγάλη δοκιμασία θα είναι η κυβέρνηση Μάκρι. Ακόμη δεν μπορούμε να αποτιμήσουμε την κατάσταση. Είναι μια τυπική δεξιά κυβέρνηση με όλα τα σχετικά αντιδραστικά χαρακτηριστικά. Λειτουργεί όμως σε ένα πλαίσιο μεγάλης μαχητικότητας. Έτσι υπάρχει αντίθεση ανάμεσα σ' αυτό που θέλει και σ' αυτό που μπορεί να κάνει.

Ας επιστρέψουμε στη Βενεζουέλα: σε μια ομιλία σας εκφράσατε μια ιδέα που τη θεωρούμε σημαντική, επειδή δίνει προσοχή στη ματαιότητα του να εφαρμόζεται γενικόλογα, παντού και πάντα, το κλισέ "ό,τι δεν προχωρεί, υποχωρεί", "ό,τι δεν ριζοσπαστικοποιείται οπισθοχωρεί". Για να το θέσουμε με συγκεκριμένους όρους, θυμίζουμε αυτό που είπε ο Φιντέλ στον Αλιέντε μετά την απόπειρα στρατιωτικού πραξικοπήματος εναντίον του : "Αυτός είναι ο δικός σας Κόλπος των Χοίρων". Τι

προοπτικές -όχι αφηρημένα αλλά συγκεκριμένα, από την άποψη των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων- βλέπετε για μια ριζοσπαστικοποίηση στη Βενεζουέλα; Ποια θα ήταν τα μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση;

Τέτοιες φράσεις ακούγονται επανειλημμένα, αλλά πολλοί απ' αυτούς που τις χρησιμοποιούν ξεχνούν να τις εφαρμόσουν όταν είναι αναγκαίο να το κάνουν, ιδίως σήμερα στη Βενεζουέλα. Στη Βενεζουέλα οριοθετούνται ο προοδευτικός κύκλος και το μέλλον. Ήταν η χώρα που πραγματοποιήθηκε η πιο σημαντική διαδικασία και η έκβασή της θα επηρεάσει καθοριστικά όλη την περιοχή.

Είναι προφανές ότι ο ιμπεριαλισμός έχει βάλει στο στόχαστρό του τη Βενεζουέλα. Οι ΗΠΑ αναγνωρίζουν την Κούβα και έχουν φιλικές σχέσεις με πολλές κυβερνήσεις, αλλά όχι με τη Βενεζουέλα. Επιβάλλουν τη μείωση της τιμής του πετρελαίου, εφοδιάζουν τις παραστρατιωτικές οργανώσεις, χρηματοδοτούν συνωμοτικές ΜΚΟ, παρεμβαίνουν στρατιωτικά. Έχουν θέσει σε κίνηση στρατηγικές ανατροπής, και η προετοιμασία έχει αρχίσει αρκετό καιρό πριν. Οι εκλογές διεξάχθηκαν σ' αυτό το πλαίσιο οικονομικού πολέμου και τελικά η δεξιά νίκησε. Για πρώτη φορά κατέκτησε την πλειοψηφία στο κοινοβούλιο και τώρα σκοπεύει να κάνει δημοψήφισμα ώστε να ανακαλέσει την εντολή του προέδρου Μαδούρο.

Η δεξιά θα επιχειρήσει να πορευτεί σε δύο κατευθύνσεις, αυτή του Καπρίλες και αυτή του Λόπες. Ο τελευταίος προωθεί τις μεθόδους της βίαιης αποσταθεροποίησης , ενώ ο Καπρίλες ευνοεί τον πόλεμο φθοράς κατά του Μαδούρο. Και είναι άκρως διαφωτιστικό το ότι στην Αργεντινή ο Μάκρι πρώτος πρότεινε μια επίθεση υπό την κάλυψη της "δημοκρατικής ρήτρας" , αν και αργότερα επέλεξε να το αναβάλει. Ο Μάκρι ισορροπεί ανάμεσα στις δύο αυτές στρατηγικές (σημειώστε όμως ότι η Λίλιαν Τιντόρι, σύζυγος του Λόπες, παραβρέθηκε στους πανηγυρισμούς για την εκλογική νίκη του). Θα ακολουθήσει τον κυρίαρχο τόνο. Ο Λόπες, από τη μια, ο Καπρίλες, από την άλλη, αλληλοσυμπληρώνονται. Είναι δύο γραμμές του ίδιου πράγματος. Και ο Μάκρι είναι ένας από αυτούς που ενορχηστρώνουν τη συνωμοσία διεθνώς.

Τώρα ασκείται μεγάλη πίεση στον Μαδούρο να συμφωνήσει σε διαπραγματεύσεις, που θα τον έφερναν σε συντριπτικά αδύναμη θέση, χωρίς την ικανότητα να κάνει οτιδήποτε. Μπορεί όμως να αντιδράσει και να εφαρμόσει την περίφημη φράση: μια διαδικασία που δεν ριζοσπαστικοποιείται θα υποχωρήσει. Μπορεί να καταφέρει πλήγμα σ' αυτές τις δυνάμεις. Πλησιάζει μια μεγάλη σύγκρουση, εφόσον το κοινοβούλιο υπό την ηγεσία της δεξιάς θα απαιτήσει εξουσίες που ο πρόεδρος δεν είναι πρόθυμος να παραχωρήσει. Το κοινοβούλιο θα

δώσει αμνηστία στον Λόπες [έχει καταδικαστεί για τις βίαιες ταραχές και τους φόνους του 2014] και η κυβέρνηση θα ασκήσει βέτο. Η κυβέρνηση θα φέρει νόμους κατά της απόκρυψης εμπορευμάτων και το κοινοβούλιο δεν πρόκειται να τους δεχθεί. Το ποιος κυβερνά θα τεθεί άμεσα, η κυβέρνηση ή το κοινοβούλιο, μια πολύ συνηθισμένη σύγκρουση εξουσιών.

Μ' αυτή την έννοια, και εφόσον χρειάζεται ένα έτος για να προετοιμαστεί το δημοψήφισμα ανάκλησης του προέδρου– πρέπει να μαζευτούν υπογραφές, να αναγνωριστούν επίσημα, να προκηρυχθεί το δημοψήφισμα και να το κερδίσουν– αυτή η διαδικασία θα προκαλέσει μεγάλη σύγκρουση. Και εδώ βρίσκεται το δίλημμα. Υπάρχει ένα συντηρητικό κομμάτι, σοσιαλδημοκρατικό ή αναμεμειγμένο στη διαφθορά, μέσα στο ίδιο το κίνημα του τσαβισμού, το οποίο δεν επιθυμεί να αντιδράσει σ' αυτό το δίλημμα μέσω της ριζοσπαστικοποίησης.

Αυτό το κομμάτι εμποδίζει να αντιμετωπιστεί η αμερικανική επιθετικότητα. Είναι φανερό ότι ο ιμπεριαλισμός διεξάγει οικονομικό πόλεμο στη Βενεζουέλα, αλλά το πρόβλημα είναι πως ο Μαδούρο δεν κατάφερε να ακυρώσει αυτές τις επιθέσεις. Το πρόβλημα είναι ότι η Βενεζουέλα αποτελεί μια χώρα που συνεχίζει να λαμβάνει δολάρια , μέσω της κρατικής εταιρείας πετρελαίου (PDVSA), και αυτά τα δολάρια δίνονται σε τμήματα της διεφθαρμένης γραφειοκρατίας και σε κεφαλαιοκράτες που κινούν το "χρηματοπιστωτικό ποδήλατο" το οποίο ερειπώνει την οικονομία της χώρας. Αυτά τα δολάρια περνούν λαθραία στην Κολομβία, δημιουργούν ελλείψεις, χρησιμοποιούνται για κερδοσκοπία επί της συναλλαγματικής ισοτιμίας και η χώρα ζει με ουρές και γενικευμένο εκνευρισμό. Επιπλέον, η Βενεζουέλα βαρύνεται τώρα με μεγάλο δημόσιο χρέος. Δεν έχει αρκετά δολάρια για να πληρώνει όλες τις εισαγωγές και ταυτόχρονα να αποπληρώνει το χρέος.

Σ' αυτές τις συνθήκες, τα σοσιαλδημοκρατικά και συντηρητικά τμήματα της κυβέρνησης περιορίζονται στο να παραπονιούνται για "την τρομερή κατάσταση που επιβάλλει ο ιμπεριαλισμός", χωρίς να παίρνουν αποτελεσματικά μέτρα για να αναχαιτιστεί η επίθεση.

Αυτή η συμπεριφορά έχει συνέπειες, επειδή επιδεινώνει το ηθικό του κόσμου. Η δεξιά δεν νίκησε επειδή πήρε ψήφους από το κίνημα του τσαβισμού, αλλά επειδή ο κόσμος δεν πήγε να ψηφίσει. Αυτό έχει ξανασυμβεί. Είναι μια μορφή διαμαρτυρίας που υιοθετούν αρκετοί Βενεζουελάνοι. Πιο προβληματική, πιο σοβαρή είναι η στάση ηγετών που αποχαιρετούν τον τσαβισμό ή ιδιωτεύουν. Είτε δεν λένε τη γνώμη τους είτε επικρίνουν απλώς την κυβέρνηση, αντί να προτείνουν ριζοσπαστικά μέτρα εναντίον της δεξιάς. Αυτή η κατάσταση, στη συνέχεια, οξύνεται με τη συμπεριφορά της κυβέρνησης που εμποδίζει την ανάπτυξη αριστερών ρευμάτων. Αντί να τα ενθαρρύνει, αντί να διευκολύνει τη δράση τους, περιορίζει τις δυνατότητές τους. Και διατηρεί την ιεραρχική δομή του Ενοποιημένου Σοσιαλιστικού

Κόμματος της Βενεζουέλας (PSUV).

Αυτή είναι η κατάσταση. Και όπως πολλοί λένε, αυτή είναι η τελευταία ευκαιρία. Τώρα ή ποτέ. Τελευταία ευκαιρία σημαίνει ότι πρέπει να παρθούν αποφάσεις σε δύο πολύ συγκεκριμένα πεδία. Οικονομικά: εθνικοποίηση των τραπεζών και του διεθνούς εμπορίου και χρήση αυτών των δύο εργαλείων για να καθοριστεί άλλος τρόπος χρήσης των δολαρίων. Υπάρχουν πολλοί καλοί οικονομολόγοι που τα λένε αυτά εδώ και δέκα χρόνια. Έχουν επινοήσει προγράμματα που εξηγούν λεπτομερώς πώς εφαρμόζονται. Συνεπώς, τα μέτρα δεν είναι άγνωστα.

Ο άλλος πυλώνας είναι η πολιτική. Για να διατηρηθεί η ριζοσπαστική διαδικασία απαιτείται λαϊκή εξουσία. Η Βενεζουέλα έχει τώρα νομοθεσία, δομές, νόμους που προνοούν για τη διοίκηση της χώρας από μια νέα μορφή κοινοτικής οργάνωσης — από τα κάτω και από τα πάνω, με διακριτές αρμοδιότητες, όπου η δημοκρατία αποτελεί μια πραγματικότητα και η λαϊκή εξουσία δεν περιορίζεται σε ένα σύνολο αμυντικών θεσμών. Είναι αποφασιστικής σημασίας υπόθεση για να αντιμετωπιστεί το κοινοβούλιο της δεξιάς. Εάν ο Μαδούρο και η βενεζουελάνικη ηγεσία θέλουν να διασώσουν την μπολιβαριανή διαδικασία , τώρα είναι η ώρα της λαϊκής εξουσίας. Ίδωμεν. Πιστεύω ότι όλα τα χαρτιά είναι πάνω στο τραπέζι και πρέπει να ληφθούν αποφάσεις.[1]

Είναι κοινή συνήθεια στους διανοούμενους, ακόμη και στους ακτιβιστές, να εναποθέτουν τις ελπίδες τους περισσότερο στις κυβερνήσεις παρά στις μαζικές λαϊκές οργανώσεις. Ποια προοπτική υπάρχει για τους κοινωνικούς αγώνες; Ποιος ο ρόλος του αντιιμπεριαλισμού και του αντικαπιταλισμού σ' αυτούς;

Σε οποιαδήποτε συζήτηση για το αν έχει ή δεν έχει κλείσει ο προοδευτικός κύκλος, σημαντικό κατά τη γνώμη μου είναι να μην κοιτάμε μόνο τις κυβερνήσεις, αλλά και το τι γίνεται στην κοινωνία, από τα κάτω. Πολλοί συγγραφείς τείνουν να αποτιμούν έναν κύκλο βάσει του ποιοι ασκούν την εκτελεστική εξουσία. Αυτό, όμως, είναι ένα μόνο στοιχείο. Ο κύκλος εγκαινιάστηκε με μια λαϊκή εξέγερση και αυτό που καθορίζει το συσχετισμό δυνάμεων είναι οι λαϊκές εξεγέρσεις. Η διαδικασία της τελευταίας δεκαετίας ήταν καινοφανής επειδή, μέσω μερικής αναδιανομής των εσόδων από τους φυσικούς πόρους, πολλές κυβερνήσεις ανέπτυξαν δίκτυα κοινωνικής πρόνοιας και καταναλωτικά πρότυπα που μετρίασαν τους κοινωνικούς αγώνες. Αυτή είναι μία από τις εξηγήσεις του γιατί δεν έχουμε εξεγέρσεις από το 2004 και εξής.

Σημειώνεται μια αλλαγή στον οικονομικό κύκλο που θα φέρει ξανά στο επίκεντρο τους

κοινωνικούς αγώνες και σε αυτή τη διαδικασία θα επαναληφθεί η συζήτηση για το αριστερό σχέδιο. Πολλά εξαρτώνται από το πώς θα εξελιχθεί η κατάσταση στη Βενεζουέλα, που, τα τελευταία χρόνια, αποτελεί σημείο αναφοράς για μεγάλο μέρος της αριστεράς, με τον ίδιο τρόπο που η κουβανέζικη επανάσταση ή οι Σαντινίστας αποτελούσαν σημεία αναφοράς άλλες εποχές. Τα παραδείγματα χειραφέτησης επηρεάζουν όλη την ήπειρο. Συμβαίνουν σε μία χώρα και αποτελούν έμπνευση για όλες τις άλλες.

Όμως, το μέγα στρατηγικό πρόβλημα είναι ότι πολλοί διανοητές έχουν την άποψη ότι η αριστερά θα πρέπει να συγκεντρώσει την προσοχή της στη δημιουργία ενός μοντέλου μετα-φιλελεύθερου καπιταλισμού. Αυτή η ιδέα μπλοκάρει τις διαδικασίες ριζοσπαστικοποίησης. Θεωρεί ότι αριστερός σημαίνει να είσαι μετα-φιλελεύθερος, ότι το να είσαι στην αριστερά σημαίνει να αγωνίζεσαι για έναν οργανωμένο, ανθρώπινο, παραγωγικό καπιταλισμό. Επί αρκετά χρόνια, αυτή η ιδέα υπονομεύει την αριστερά, επειδή το να είσαι αριστερός σημαίνει ότι παλεύεις εναντίον του καπιταλισμού. Για εμένα αυτή είναι αλφαβήτα. Το να είσαι σοσιαλιστής σημαίνει ότι αγωνίζεσαι για έναν κομμουνιστικό κόσμο. Σε κάθε φάση, αυτός ο ορίζοντας αλλάζει και οι στρατηγικές παράμετροι επικαιροποιούνται. Αλλά αν αλλοιωθεί η ταυτότητα της αριστεράς, το αποτέλεσμα είναι η απογοήτευση.

Οικοδόμηση της αριστεράς σημαίνει να εξυψώσουμε πάλι την ιδέα του εκλιπόντος Τσάβες: μια ισχυρή δέσμευση στο σοσιαλιστικό σχέδιο που συνδέεται με τις παραδόσεις του λατινοαμερικανικού μαρξισμού και της κουβανέζικης επανάστασης. Μου φαίνεται ότι αυτή η στρατηγική γραμμή πορείας έχει στρεβλωθεί από μεγάλες αυταπάτες που σχετίζονται με την ευκολία αντικατάστασης αυτού του ορίζοντα μέσω της σύγκλισης , π.χ., με τον πάπα Φραγκίσκο. Υποτίθεται ότι με το θάνατο του Τσάβες χρειαζόμαστε μια άλλη αναφορά και θεωρείται ότι το υποκατάστατο μπορεί να είναι ο πάπας Φραγκίσκος. Το θεωρώ στρατηγικό λάθος. Δεν πιστεύω ότι το κοινωνικό δόγμα της Εκκλησίας αποτελεί οδηγό που θα έπρεπε να υιοθετήσουμε στον αγώνα μας κατά του καπιταλισμού. Το δόγμα αυτό κατασκευάστηκε ως μια ιδεολογία εναντίον του κομμουνισμού και όχι εναντίον του καπιταλισμού. Και ο πάπας Φραγκίσκος το ανακυκλώνει τώρα με την πρόθεση να αποκαταστήσει τη λαϊκή επιρροή μιας άκρως εξασθενημένης λατινοαμερικανικής Εκκλησίας. Κατά τη γνώμη μου, χρειάζεται μεγάλη αφέλεια για να υποθέσει κανείς ότι η αποκατάσταση αυτή θα ευνοήσει την αριστερά που βρίσκεται στον αντίποδα του σχεδίου του Βατικανού. Νομίζω ότι οφείλουμε να στηρίξουμε τα δικά μας ιδανικά σ’ αυτή την κρίσιμη στιγμή της λατινοαμερικανικής ιστορίας.

---

1 Σημείωση του αρχισυντάκτη του La Llamarada : Η συνέντευξη έγινε πριν αναγγελθεί η

σύγκληση του Λαϊκού Κοινοβουλίου ή Κοινοβουλίου των Λαϊκών Κοινοτήτων στη Βενεζουέλα.

*Ο Κλάουντιο Κατς είναι οικονομολόγος από την Αργεντινή, αρκετά γνωστός στην Ελλάδα την οποία έχει επισκεφθεί το 2010. Το αγγλικό κείμενο, από το οποίο έγινε η ελληνική μετάφραση, δημοσιεύτηκε, σε μετάφραση του Richard Fidler, στο “MonthlyReview”, τεύχος Ιανουαρίου 2016.

Μετάφραση: Αριάδνη Αλαβάνου

Πηγή: sxedio-b.gr